

ПРОЦЕДУРИ ДЕРЖАВНОЇ АКРЕДИТАЦІЇ КУРОРТІВ УКРАЇНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЦЬЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ

PROCEDURES OF STATE ACCREDITATION OF RESORTS OF UKRAINE AND THE NEED FOR INTERNATIONALIZATION OF THIS ACTIVITY

У статті визначено, що діяльність санаторно-курортних закладів є комплексною і містить в собі широкий спектр надання послуг, як медичного, так і сервісного характеру. Доведено, що відповідно, і система акредитації є багатофункціональною.

Зазначено, що медичні заклади України, що діють на території курортів підлягають акредитації у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я». Якість обслуговування рекреантів, туристів в готелях в курортних зонах регламентується нормативними актами, постановами, дія яких реалізується в діяльності Державного агентства з розвитку туризму України. Цим органом державного Управління встановлення категорій готелям здійснюється відповідно до Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 803.

Визначено, що велика кількість країн інтегрують на теперішній час свої курортні зони в світову систему медичного туризму. В світі поширена практика залучення міжнародних організацій до акредитації курортів та Центрів медичного туризму. Найбільш відома організація цього профілю - Joint Commission International (JCI). JCI — це онлайн-система самооцінки лікарень для вимірювання якості лікування та безпеки пацієнтів на рівні самої організації. Діяльність Joint Commission International базується на власних Стандартах акредитації лікарень.

Обґрунтовано, що важливим інструментом соціально - економічної оцінки сучасного стану світового ринку медичного туризму регіонального характеру може служити Європейський індекс здоров'я споживачів або індекс споживача послуг охорони здоров'я (EHCI), що є комплексною оцінкою ефективності національних систем охорони здоров'я країн Європейського Союзу.

Зазначено, що у 2016 році було створено Програму глобальної акредитації охорони здоров'я (GHA) як перший і єдиний незалежний орган акредитації, який зосереджується на пацієнтах, які подорожують за медичними показаннями, і покращує континуум медичного обслуговування

Ключові слова: держава, акредитація, курорти, медичний туризм, організації, глобальна.

The article defines that the activity of sanatorium-resort facilities is complex and includes a wide range of services, both medical and service. It has been proven that, accordingly, the accreditation system is multifunctional.

It is noted that medical institutions of Ukraine operating on the territory of resorts are subject to accreditation in accordance with the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of July 15, 1997 No. 765 "On approval of the procedure for accreditation of health care institutions". The quality of service to vacationers and tourists in hotels in resort areas is regulated by normative acts and resolutions, the effect of which is implemented in the activities of the State Agency for Tourism Development of Ukraine. This body of the State Administration establishes categories for hotels in accordance with the Procedure for establishing categories for hotels and other facilities designated for the provision of temporary accommodation (accommodation) services, approved by Resolution No. 803 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07/29/2009.

It was determined that a large number of countries are currently integrating their resort areas into the world system of medical tourism. In the world, the practice of involving international organizations in the accreditation of resorts and medical tourism centers is widespread. The most famous organization of this profile is the Joint Commission International (JCI). JCI is an online hospital self-assessment system for measuring the quality of care and patient safety at the level of the organization itself. The activities of the Joint Commission International are based on its own Hospital Accreditation Standards.

It is substantiated that the European consumer health index or the health care consumer index (EHCI), which is a comprehensive assessment of the effectiveness of the national health care systems of the countries of the European of the Union

It noted that the Global Healthcare Accreditation (GHA) Program was established in 2016 as the first and only independent accreditation body that focuses on patients traveling for medical reasons and improving the continuum of healthcare

Key words: state, accreditation, resorts, medical tourism, organizations, global.

УДК 351.074:614.02
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2021.24.30>

Баб'як О.В.

к.м.н., доцент,
доцент кафедри медико-профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради
ORCID ID: 0000-0003-1934-0075

Постановка проблеми. Велика кількість країн інтегрують на теперішній час свої курортні зони в світову систему медичного туризму. Серед таких країн і країни, що не мали до недавнього часу потужної матеріальної, фінансової та ресурсної бази. Наявність сприятливого клімату, розвинутої медицини та цікавих туристичних дестинацій надає можли-

вість окремим країнам розвивати свої курортні зони в світові центри медичного туризму.

Медичні заклади України, що діють на території курортів підлягають акредитації у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я». Якість обслуговування

рекреантів, туристів в готелях в курортних зонах регламентується нормативними актами, постановами, дія яких реалізується в діяльності Державного агентства з розвитку туризму України. Однак, для залучення туристів з розвинутих країн світу і перетворення діяльності курортів України в потужний інструмент медичного туризму цього недостатньо. Розвиток медичного туризму та основи співпраці санаторно-курортних підприємств з органами державної влади та місцевого самоврядування повинен містити в собі компоненту як інтернаціоналізація діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці в сфері державного управління вже прискіпливо досліджують ці питання. До таких науковців необхідно віднести Безтелесну Л.І., Зиму І.Я., Вісрянника О.М., Джинджояна В.В., Обуховську Л.І., Сазонця І.Л., Сазонець О.М., Саричева В.І.[1 - 6], та ін. В своїх дослідженнях ці вчені обґрунтували стратегію розвитку санаторно-курортного комплексу України, оціночні параметри санаторіїв України, інституційну трансформацію системи охорони здоров'я в Україні, співпрацю закладів охорони здоров'я в Україні з міжнародними організаціями, соціальні фактори, що зумовлюють розвиток курортів в Україні. Однак, сучасна соціально-політична ситуація потребує вирішення питань збільшення уваги органів державної влади до діяльності санаторно-курортного комплексу, зокрема, інтернаціоналізації його діяльності.

Мета дослідження. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним проаналізувати процедури державної акредитації, що діють на курортах України та обґрунтувати доцільність інтернаціоналізації цієї діяльності. Акредитація курортів, яка буде проводитись відомими світовими інституціями на основі розроблених ними стандартів може стати вагомим фактором залучення туристів з іноземних країн, що подорожують з метою отримання лікування, профілактики та реабілітації захворювань.

Виклад основного матеріалу. Розвиток курортів в Україні повинен відбуватися на основі гарантування якості та безпечності комплексу послуг, що надаються. Оскільки діяльність санаторно-курортних закладів є комплексною і містить в собі широкий спектр надання послуг, як медичного, так і сервісного характеру, то і система акредитації є складною. На великих курортах існують санаторно-курортні заклади, що засновані ще за радянських часів і представляють собою симбіоз лікарні та готелі і нові комерційні готелі, що побудовані нещодавно, мають високий рівень

сервісу. Але їх гості користуються лікувальною та реабілітаційною базою відомих санаторіїв.

Медичні заклади, що діють на території курортів підлягають акредитації у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я». У відповідності до цього положення «акредитація закладу охорони здоров'я це офіційне визнання наявності у закладі охорони здоров'я умов для якісного, своєчасного, певного рівня медичного обслуговування населення, дотримання ним стандартів у сфері охорони здоров'я, відповідності медичних (фармацевтичних) працівників єдиним кваліфікаційним вимогам»[7].

Якість обслуговування рекреантів, туристів в готелях в курортних зонах регламентується нормативними актами, постановами, дія яких реалізується в діяльності Державного агентства з розвитку туризму України. Цим органом державного Управління встановлення категорій готелям здійснюється відповідно до Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 803.[8]

Під час проведення процедури встановлення категорій в сфері готельно-ресторанного бізнесу, Державне агентство з розвитку туризму користується в своїй діяльності державними стандартами. Серед таких стандартів наступні: ДСТУ 4268:2003 "Послуги туристичні. Засоби розміщування", ДСТУ 4269:2003 "Послуги туристичні. Класифікація готелів", ДСТУ 4527:2006 "Послуги туристичні. Засоби розміщування. Терміни та визначення", ДСТУ 4094-2002 "Послуги перукарень. Загальні вимоги", ДБН В.2.2-9 "Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення", ДСТУ 4281:2004. "Заклади ресторанного господарства. Класифікація". Популяризація вітчизняних курортів в світі потребує їх акредитації на міжнародному рівні.

Велика кількість країн інтегрують на теперішній час свої курортні зони в світову систему медичного туризму. Наявність сприятливого клімату, розвинутої медицини та цікавих туристичних дестинацій надає можливість окремим країнам розвивати свої курортні зони в світові центри медичного туризму. Найпопулярніші напрямки для медичного туризму сьогодні включають Таїланд, Індію, Мексику, Південну Корею, Малайзію та інші. Діяльність в сфері медичного туризму в цих країнах поєднує стратегії доступності та якості медичного обслуговування з доступністю привабливих історичних

пам'яток. Це дозволяє запропонувати пацієнтам комфортну атмосферу під час лікування та одужання. У Європі Франція, Німеччина, Швейцарія, Італія та Польща поступово стають головними напрямками для медичного туризму, згідно зі Звітом про індекс медичного туризму[9].

Стратегії побудови успішного бренду на ринку медичного туризму зосереджені на задоволенні потреб типового туриста, який подорожує за медичною допомогою, і більшість із цих стратегій вимагають тісної співпраці між державою та приватним сектором. Одним із рушійних факторів медичних поїздок є якість медичного обслуговування. У міру загострення конкуренції на ринку оздоровчих подорожей, оператори галузі прийняли низку стратегій для підвищення цінності та якості своїх послуг. Ці стратегії повинні вирізняти їх на ринку медичних послуг. Деякі з цих стратегій включають наявність найсучаснішої медичної інфраструктури, розширення навчання та досвіду за конкретними медичними спеціальностями, налагодження тісної співпраці з провідними лікарнями та закладами охорони здоров'я та інвестиції в технології та інноваційну медицину.

Накопичення досвіду в певній галузі вивело такі лікарні, як Asklepios Clinic Barmbek, на центральне місце в європейській індустрії оздоровчих подорожей. Ця лікарня знаходиться в Німеччині м. Гамбург. Лікарня отримала нагороду за якісні медичні послуги, особливо в галузі хірургії раку молочної залози та хірургічної онкології. Спеціалізований центр лікування грудей, а також центр кишківника та підшлункової залози приваблює медичних туристів з інших частин Європи, які потребують високо-спеціалізованих хірургічних процедур. Крім того, Asklepios Clinic Barmbek є одним із провідних центрів онкологічної терапії, що надає найсучасніші послуги в хірургічній онкології, а також хіміотерапії та променевої терапії. Вона стала центром для онкохворих по всій Європі.

Акредитація, яка підтверджує якість медичних послуг, що надаються в закладі, є ще одним фактором, який визначає тенденцію ринку медичного туризму. Лікарні, які отримали відмітку якості послуг від міжнародних акредитаційних організацій, таких як Joint Commission International (JCI), як правило, залучають більше медичних туристів. JCI — це онлайн-система самооцінки лікарень для вимірювання якості лікування та безпеки пацієнтів на рівні самої організації. Діяльність Joint Commission International базується на Стандартах акредитації лікарень JCI,

Організації, які подали JCI свій самоаналіз, отримують підсумок результатів свого оцінювання. У резюме наводиться:

- зацікавленість та залучення персонал до організації лікування в повсякденній діяльності;
- оцінювання якості існуючого стану структур і процесів;
- виявлення сильних сторін організації;
- діагностика основних ризиків для пацієнтів та/або навколишнього середовища;
- ознайомлення з високо пріоритетними рекомендаціями щодо вдосконалення, на яких потрібно зосередити увагу;
- порівняння цілей пацієнтів зі стратегічними цілями організації;
- визначення готовності надати акредитацію JCI;
- готовність лікувальної установи отримати акредитацію JCI;
- визначення п'яти найкращих сфер догляду за пацієнтами або екологічного ризику, де використовується методологія SAFER™;
- рекомендації щодо наступних кроків та дій щодо покращення процесу лікування.

Такі акредитаційні установи оцінюють медичні послуги, що надаються в медичних закладах, а також якість і компетентність медичних працівників у цих закладах і порівнюють їх із попередньо встановленими стандартами ефективності лікування.

На світовому ринку медичного туризму склалася система глобальної акредитації медичного туризму. Хоча забезпечення високоякісних медичних послуг є головним для будь-якої маркетингової або брендингової стратегії, лікарні не повинні випускати з уваги важливість досвіду пацієнтів під час медичних подорожей і те, як це вплине на маркетинг і конкурентоспроможність. У 2016 році було створено Програму глобальної акредитації охорони здоров'я (GHA) як перший і єдиний незалежний орган акредитації, який зосереджується на пацієнтах, які подорожують за медичними показаннями, і покращує континуум медичного обслуговування (всі точки дотику, включаючи до і після лікування).

Глобальна акредитація допомагає постачальникам медичних послуг підвищити свою конкурентоспроможність і видимість шляхом покращення досвіду пацієнтів, підвищення ефективності бізнесу та зв'язку постачальників із покупцями медичних послуг. Цінність акредитації визнають усі люди – від покупця до постачальника та пацієнта. За останні роки GHA акредитувала найвідмішлі лікарні по всьому світу, включаючи клініку Клівленда у США, міжнародну лікарню Бумрунград у Таїланді, і спеціалізовану лікарню Св. Катерини у Хорватії. Важливою є діяльність цілої мережі організацій, що надають акредитацію для медичного туризму.

Активно розвиває свої курорти та медичний туризм Таїланд. У лютому 2018 року уряд Таїланду оголосив про попередні умови для видачі розумних віз для професіоналів або підприємців, зацікавлених в інвестуванні в новий бізнес, що допоможе міжнародним поставальникам медичного туризму розширити свій бізнес у Таїланді за допомогою чотирирічного візового періоду. Понад 53 приватні тайські лікарні отримали акредитацію Joint Commission International (JCI). Доступність додаткових переваг, включаючи найкращу охорону здоров'я, новітні технології, інноваційні ліки, сучасні пристрої, кращу гостинність та індивідуальний догляд, що є важливими факторами, що впливають на цей ринок.

Деякі з провідних приватних лікарень, які стимулюють медичний туризм, - це Бумрунградська міжнародна лікарня, Самітвежська лікарня та Бангкокська лікарняна група. Ці лікарні переважно обслуговують іноземних пацієнтів, і близько 50,0% пацієнтів, які відвідують ці лікарні, є медичними туристами. В Індії Apollo Hospitals Enterprise Ltd. та Fortis Hospitals є найкращими напрямками лікування для різних медичних процедур.

У 2018 році медичний центр Sunway був визнаний на церемонії вручення нагород APAC Healthcare & Tourism Award у галузі охорони здоров'я та туризму 2018 року, отримавши визнання як Медична лікарня року у сфері туризму в галузі онкології та неврології в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Що стосується прибутковості, то в 2018 році на світовому ринку медичного туризму домінував Таїланд, завдяки збільшенню кількості приватних лікарень, покращенню загальної інфраструктури охорони здоров'я, здешевленню лікування та зростанню числа туристів, що приїжджають. Кількість туристів з метою отримання медичної допомоги з Таїланду швидко зростає, причому темпи зростання становлять близько 18%.

Важливим інструментом соціально - економічної оцінки сучасного стану світового ринку медичного туризму регіонального характеру може служити Європейський індекс здоров'я споживачів або індекс споживача послуг охорони здоров'я (EHCI), що є комплексною оцінкою ефективності національних систем охорони здоров'я країн Європейського Союзу.

Цей показник був запропонований шведсько-французькою консалтинговою фірмою в 2005 році і в даний час є одним із ключових показників, що відображають сучасні тенденції на ринку медичного туризму. Для його розрахунку використовуються значення понад 40 вихідних параметрів, які розділені на шість

предметних функціональних областей: «права пацієнта та інформація», «доступність медичних послуг», «е-здоров'я» та інші. Цей рейтинг розраховується для 35 країн, більша частина яких розташована в межах Європейського Союзу. Однак, у рейтингу за 2018 р. представлені не лише держави ЄС, а й низка країн, що географічно 51 розташовані в Європі. До таких можна віднести Швейцарію, Чорногорію, Хорватію, Албанію та низку інших країн.

Як доповнення до офіційних даних індекс споживача послуг охорони здоров'я (EHCI), можна виділити основні групи країн, а саме:

- країни з винятково високим рівнем розвитку ринку медичного туризму (№ 1-8 у рейтингу – значення індексу від 800);

- країни з високим рівнем розвитку ринку медичного туризму (№ 9-17 у рейтингу – значення індексу від 700);

- країни із середнім рівнем розвитку ринку медичного туризму (№ 18-30 у рейтингу – значення індексу від 600);

- країни з низьким рівнем розвитку ринку медичного туризму (№ 31-35 у рейтингу – значення індексу від 544).

Одним з найбільш успішних, з точки зору розвитку інфраструктури та просування можливостей національного ринку медичного туризму за кордоном, слід визнати досвід організації та управління даними сегментів індустрії туризму у Швейцарії.

Висновки. Оскільки діяльність санаторно-курортних закладів є комплексною і містить в собі широкий спектр надання послуг, як медичного, так і сервісного характеру, то і система акредитації є багатofункціональною.

Медичні заклади України, що діють на території курортів підлягають акредитації у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я». Якість обслуговування рекреантів, туристів в готелях в курортних зонах регламентується нормативними актами, постановами, дія яких реалізується в діяльності Державного агентства з розвитку туризму України. Цим органом державного Управління встановлення категорій готелям здійснюється відповідно до Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 803.

В світі поширена практика залучення міжнародних організацій до акредитації курортів та Центрив медичного туризму. Найбільш відома організація цього профілю - Joint Commission

International (JCI). JCI — це онлайн-система самооцінки лікарень для вимірювання якості лікування та безпеки пацієнтів на рівні самої організації. Діяльність Joint Commission International базується на власних Стандартах акредитації лікарень.

Важливим інструментом соціально - економічної оцінки сучасного стану світового ринку медичного туризму регіонального характеру може служити Європейський індекс здоров'я споживачів або індекс споживача послуг охорони здоров'я (EHCI), що є комплексною оцінкою ефективності національних систем охорони здоров'я країн Європейського Союзу.

У 2016 році було створено Програму глобальної акредитації охорони здоров'я (GHA) як перший і єдиний незалежний орган акредитації, який зосереджується на пацієнтах, які подорожують за медичними показаннями, і покращує континуум медичного обслуговування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безтелесна Л. І., Пивоварчук Л.В. Інституційне забезпечення реалізації соціальних гарантій держави : монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 196 с.
2. Сазонець І. Л., Обуховська Л. І. Державне регулювання інституту комунальної власності: особливості та форми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1537>.
3. Сазонець І. Л., Джинджоян В. В. Соціальний потенціал та перспективи функціонування санаторно-курортних підприємств. *Вісник НУВГП. Економічні науки* : зб. наук. пр. Рівне : НУВГП, 2020. Вип. 1(89). С. 188–209.
4. Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід : колективна монографія / І. Л. Сазонець, В. І. Саричев [та ін.]; за наук. ред. д. е. н., проф. І. Л. Сазонця. Рівне : Волин. обереги, 2019. 396 с.
5. Сазонець І. Л., Зима І.Я. Соціальні інститути в трансформації державної системи управління охороною здоров'я : монографія. Рівне : Волин. обереги, 2018. 168 с.
6. Сазонець О.М., Альшаафі Мохамед Алі. Іноземний досвід управління медичними закладами в інформаційно-комунікативному середовищі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 18. С. 19–23.
7. Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я. Постанова КМ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF#n82> (дата звернення 5.01.2020 р.).
8. Про затвердження Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання). Постанова КМ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення 5.01.2020 р.).
9. Статистика туризму. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10516/1/statistika-turizmu-konspekt-mb-242.pdf> (дата звернення 5.01.2020 р.).